

Plattform for universell utforming og tilgjengelighet i Sarpsborg

---

Bra for alle, nødvendig for noen

Mål

Sarpsborg skal være en åpen og inkluderende kommune der alle mennesker i alle aldre, størrelse og med ulike ferdigheter skal kunne føle seg velkommen og ha muligheter til å delta i samfunnslivet.

Bakgrunn

I dag har 24% av befolkningen en eller annen funksjonsnedsettelse. Det kan være dårligere syn, problemer med å høre, allergier, astma, kognitive nedsettelse eller lignende.

I tillegg kommer en stor gruppe eldre med reduserte sanser og dårlige ben som faller utenfor statistikken fordi de ikke har en tydelig funksjonsnedsettelse. Det er altså en relativt stor gruppe av befolkningen som har nytte av at man utformer offentligheten med universelle utformingsprinsipper til grunn.

Sarpsborg kommune ønsker å ha fokus på universell utforming slik at Sarpsborg kan bli et mer inkluderende og likeverdig samfunn.

Hva er universell utforming i Sarpsborg?

Universell utforming tar hensyn til mennesker i alle aldersgrupper og med ulike ferdigheter, kapasitet eller følsomhet med tanke på bevegelse, syn, hørsel, forståelse og miljø (astma/allergi).

Universell utforming bidrar til tilgjengelighet. Samtidig favner universell utforming mye videre enn som så. Det handler om at alle skal kunne bruke de samme løsningene - uansett om det er inngangsdøra til rådhuset, skolen eller busstasjonen. En av hovedhensiktene med universell utforming er å bidra til deltakelse og like muligheter for alle - uansett funksjonsevne.

Universell utforming er bra for alle og nødvendig for noen.

Hvem har krav om universell utforming?

Alle private og offentlige virksomheter som retter seg mot allmennheten – publikumsbygg, nettsider, flyplasser, butikker, legekontor, kollektivtransport, mv. skal være universelt utformet.

Det er hovedløsningen som skal være universelt utformet, ikke nødvendigvis alle sider av virksomheten. Universell utforming gjelder ikke bare personer med nedsatt funksjonsevne, men også for eksempel personer med barn i barnevogn, eldre, personer med trillekoffert, ol.

FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne ble vedtatt av FN's generalforsamling 13. desember 2006 og ratifisert av Norge.

Konvensjonen fastslår at statene er forpliktet til å iverksette nødvendige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til det fysiske miljøet, transport,

informasjon og kommunikasjon, samt andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten.

Regjeringen har gjennom handlingsplanen for universell utforming forpliktet seg til å gradvis gjøre Norge universelt utformet.

Veien mot et universelt utformet Sarpsborg

Erfaringer viser at løsninger som tilstreber universell utforming og tar hensyn til mennesker med nedsatt funksjonsevne ikke nødvendigvis blir dyrere. For å få gode løsninger til lave kostnader er det viktig at disse innarbeides i en tidlig fase av planlegging og prosjektering. Dette gjelder først og fremst nye bygg og anlegg. Gjennom god planlegging kan man også legge grunnlaget for enklere og rimeligere drift.

Andre undersøkelser og analyser viser at merkostnadene er begrensede dersom oppgradering til universell utforming skjer gjennom planmessig vedlikehold og utbedring.

Suksessfaktorer

Dersom Sarpsborg kommune skal nå de nasjonale målene om universell utforming, er det viktig at arbeidet har:

- God forankring i administrativ ledelse
- Bred politisk oppslutning
- Ryddige og realistiske budsjettprosesser
- Godt samarbeid mellom kommune, næringsliv og organisasjoner
- God informasjon og kommunikasjon internt og eksternt
- Kompetanse blant aktuelle fagpersoner og ledere med myndighet og ansvar
- Ressurspersoner innen flere områder i kommunen, for eksempel plan, byggesak, kultur og teknisk.

Strategier

- Innarbeide universell utforming som et premiss i alt planarbeid, fra kommuneplan og kommunedelplaner til reguleringsplaner og strategier.
- Øke kunnskapen om universell utforming på alle nivå, både privat og offentlig (temamøter, årlig konferanse e.l. for ansatte, bedrifter, andre samfunnsaktører).
- Registrere mangler og utarbeide en handlingsplan for offentlige bygg og anlegg
- Fokuserer på universell utforming i sentrumsutvikling og byggeprosjekt
- Informere om universell utforming på kommunens nettsider og i andre informasjonskanaler

Hva er viktigst?

Prioritering er nødvendig for å kunne peke ut den raskeste veien mot et universelt utformet Sarpsborg. Som første del av arbeidet bør det utarbeides en statusoversikt for bygninger og anlegg, uteområder, samferdselsanlegg og IKT, med henblikk på tilgjengelighet.

En gjennomgang av universell utforming på noen kommunale bygg, viser at for eldre bygg vil kostnadene ved en fullstendig oppgradering til universell utforming overstige det som er

realistisk å kunne gjennomføre innenfor kommunale budsjetter. Det er derfor viktig å fokusere på tilgjengelighet som det viktigste tiltaket ved eldre bygg. Ved etablering av nye bygg og anlegg, samt større rehabiliteringsprosjekter er kravene til universell utforming beskrevet i teknisk forskrift.

Det er også viktig å sikre tilgang til grønne arealer og opplevelser for alle brukergrupper. Nivå for tilrettelegging tar utgangspunkt i brukernes behov og aktuelle hjelpemidler, og vil variere med arealtype, terrengform og lokalisering av anleggene. På lekeplasser og i friluftsområder må en vurdere omfang av tilgjengelighet i hver plan.

Teknisk forskrift og NS 11005, «Universell utforming av opparbeidede utearealer» beskriver krav til hva som skal være «tilgjengelig» og hva som skal være «universelt utforma». Den inneholder krav til planlegging, utførelse, tiltak, elementer og utstyr. Standarden understreker at sammenhengen mellom ulike tiltak skal vektlegges og sees i en helhet.

Normalene kan fravikes når særlige grunner tilsier det.

For å sikre bred deltagelse er det nødvendig å involvere berørte særforbund og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne tidlig i utforming av planer og prosjekter.

Retningslinjer for det videre arbeidet

Det er en lang vei å gå for å få til et Sarpsborg-samfunn som er universelt utformet. Arbeidet vil ta tid og for å nå målet om et samfunn der alle føler seg velkommen, er det behov for retningslinjer til bruk i vurderingen av de ulike tiltakene. I arbeidet med å få et mer inkluderende og tilgjengelig Sarpsborg, vil følgende kriterier vurderes:

1. **Viktighet:** Steder med stor betydning for samfunnet må prioriteres først.
2. **Antall brukere:** Steder med mange brukere bør bli prioritert foran steder med få brukere.
3. **Levekårsbetraktninger:** Områder med levekårsutfordringer bør bli prioritert foran andre områder
4. **Geografisk fordeling:** Tilrettelegging av universelt utformede tur- og rekreasjonsområder bør være jevnt fordelt i kommunen.
5. **Tematisk sammenheng:** Gjennomføring av tiltak i sammenheng, for eksempel i alle barnehager eller skoler.
6. **Pågående arbeider:** Utnytte tilgjengelig utstyr og kapasitet ved allerede igangsatte arbeider.
7. **Finansieringsmuligheter:** Mulighet for tilskudd fra offentlige og private støtteordninger kan sette ett objekt eller område foran et annet.